

Επαναληπτικό Φύλλο Εργασίας στη Θεματική Ενότητα:

«Τα Φύλα στη Λογοτεχνία»

***Ιουστίνη Φραγκούλη (1959-), Για την αγάπη των άλλων
(Μυθιστόρημα - απόσπασμα)***

Η ιστορία εκτυλίσσεται σε μικρό νησί των Δωδεκανήσων λίγο μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (γύρω στο 1950). Ο Μανώλης είναι αδερφός της Μαργαρίτας και του Αθανάση. Ο πατέρας τους λείπει πολλά χρόνια στην Αμερική και ο Μανώλης έχει αναλάβει το ρόλο «του γεωργού και του στύλου της οικογένειας, βοηθώντας καθημερινά τη μάνα του (τη Τζαννή) στα κτήματα».

Ο εύφορος κήπος της Τζαννής συνόρευε μ' εκείνον της οικογένειας των Λογοθεταίων, που είχαν μια κόρη τη Φιλιά και δυο γιους, το Λευτέρη και το Θοδωρή. Ο Μανώλης είχε γίνει φίλος με το Λευτέρη (Λογοθέτη), αλλά γλυκοκοίταζε και τη μικρότερη της οικογένειας, τη Φιλιά.

Εκείνη είχε τελειώσει το δημοτικό και καθότανε στο σπίτι κεντώντας και πλέκοντας τα προικιά της. Τα Σάββατα ερχότανε μέχρι τον κήπο να βοηθήσει στη συγκομιδή. Ο Μανώλης έκανε πως χρειαζόταν τότε τσάπα πότε τσουγκράνα για να βρίσκεται διαρκώς σε κουβέντες μαζί της. Το κορίτσι χαμήλωνε το βλέμμα του από συστολή, αλλά με την άκρη τής ματιάς της όλο και ζαχάρωνε το νεαρό συνορίτη.

Ο Μανώλης παρακολουθούσε τις κινήσεις της ολάκερη την άνοιξη. Ήξερε ότι τις καθημερινές ξέμενε μόνη της στο σπίτι, καθώς οι γονείς και τ' αδέρφια της έλειπαν στους κήπους και τα χτήματα. Γνώριζε επίσης πως δεν ήταν μαθημένη να καλεί φιλενάδες και να 'χει συντροφιάς. Ήταν σεμνή και μοναχική ταυτόχρονα.

Μια καλοκαιρινή Τετάρτη πρωί τον ξύπνησε η Τζαννή για να πάνε μαζί, όπως κάθε μέρα, στους κήπους. Ο Μανώλης προσποιήθηκε πως έχει πονόκοιλο και δήλωσε πως σκόπευε να μείνει σπίτι να ξεκουραστεί. (...)

Ο Μανώλης έμεινε τελικά στο σπίτι και άρχισε να βάζει σε εφαρμογή το σχέδιό του

Πλύθηκε το λοιπόν στο νεροχύτη (ο Μανώλης), χτενίστηκε, έβαλε και μπριγιαντίνη στα μαλλιά για να κολλάνε και να γυαλίζουν, φόρεσε τα ρούχα της Κυριακής και πήρε το δρόμο για την απάνω γειτονιά όπου βρίσκονταν το σπιτικό των Λογοθεταίων. Στο δρόμο σφύριζε με αισιόδοξη διάθεση. Η Χώρα ήταν αδειανή, οι άνθρωποι βρίσκονταν στις δουλειές τους και τα παιδιά στο σχολείο.

Φτάνοντας στο σπίτι της Φιλιάς, δίστασε για μια στιγμή. Κι αν δεν ήταν εκεί; Κι αν δε του άνοιγε; Κι αν ένιωθε πως την πρόσβαλλε με τη συμπεριφορά του; Του 'ρθε να γυρίσει πίσω άπραχτος. Αλλά ο πόθος ήταν δυνατότερος απ' τους ενδοιασμούς που επεξεργαζόταν ο νους του.

Χτύπησε το ρόπτρο(=χερούλι) της αυλόπορτας.

«Ποιος είναι;» ακούστηκε από μέσα η κελαρυστή φωνή της Φιλιώ.

«Είμαι ο Μανώλης της Τζαννής», απάντησε με σθεναρή φωνή ο νεαρός.

«Και ποιος αέρας σε φέρνει στη Χώρα;» Οι δικοί μου δε βρίσκονται εδώ, είναι στους κήπους. Μήπως συνέβη κάτι κακό;» Ταράχτηκε εκείνη.

«Όχι, μην ανησυχείς, ήρθα να σου μιλήσω για μας», τόλμησε να ξεστομίσει μ' ένα τόνο διακριτικότητας στη φωνή.

Η Φιλιώ έτρεξε στον καθρέφτη και περιποιήθηκε τα μαλλιά της. Έβαλε κοκκινάδι στα χείλη. Ήθελε να φαίνεται όμορφη. Έσιαξε τις καστανές κοτσίδες της να πέφτουν στους ώμους και πήγε ν' ανοίξει την πόρτα. Η καρδούλα της έτρεμε από ερωτική ταραχή, καθώς μάντευε το σκοπό της επίσκεψης του Μανώλη. Ήταν αμήχανη και αναστατωμένη.

«Καλώς τονε», του είπε θαυμάζοντας τα μαύρα ματοτσίνορα και τα πυκνά γυαλιστερά μαλλιά του. Η μυρωδιά της κολόνιας του την αναστάτωσε. «Πέρασε στην αυλή, Μανώλη, κόπιασε, κόπιασε. Ποιος καλός άνεμος, λοιπόν σε φέρνει στο σπιτικό μας;» ρώτησε συγκρατημένα η Φιλιώ.

Ο Μανώλης, κυρίαρχος επιτέλους του εαυτού του, πέρασε στην αυλή και έκατσε στον ίσκιο. Εκείνη, κουνιστή και λυγιστή, πήγε μέσα στην κουζίνα να του φτιάξει καφέ απ' τα χεράκια της. Τον έφερε σε μπακιρένιο δίσκο, μέσα σε άσπρο φλιτζάνι με μπόλικο καϊμάκι. Του πρόσφερε και δροσερό νερό από το κιούπι.

«Φιλιώ, είναι καιρός που θέλω να σου εξομολογηθώ, αλλά δεν έβρισκα την ευκαιρία να σε δω μοναχή σου. Έτσι πήρα το θάρρος να 'ρθω σήμερα στο σπίτι σου, ξέροντας πως δε θα 'ταν κανένας. Συγγνώμη για την αποκοτιά μου, μα σ' αγαπάω από χρόνια κι ήθελα να το μάθεις, πριν προλάβει να ζητήσει το χέρι σου κάποιος άλλος.

Η Φιλιώ κοκκίνισε από ντροπή που άκουγε τα λόγια της αγάπης του να διώχνουν μακριά την ησυχία του πρωινού. Έπεφταν σα δροσερές σταγόνες σε ξεραμένη γη. Δεν ήξερε πώς να του απαντήσει. Τη γοήτευε το υγρό, έξυπνο βλέμμα του και η προκοπή του στις δουλειές της αγροτιάς. Ένωσε να τρέμει σαν το ψάρι. Έδειχνε αδέξια.

Ο Μανώλης σηκώθηκε και πήγε προς το μέρος της. Την έσφιξε στην αγκαλιά του κι ακούμπησε το πρόσωπο του στο δικό της. Η Φιλιώ τραβήχτηκε ντροπαλά. Ο Μανώλης την τράβηξε πάλι κοντά του κι ακούμπησε τα χείλη του στα δικά της.

Κι εκείνη αφέθηκε στο υγρό φιλί του, ανίκανη ν' αντισταθεί. Το κορμί της έλιωνε από ανεξήγητη γλύκα. Στο αίμα της έτρεχε μέλι, θαρρείς, κι όχι αίμα. Δεν ήξερε τι της συνέβαινε. Το μόνο που καταλάβαινε ήταν το παθιασμένο αγκάλιασμα του Μανώλη.

«Να πας, Μανώλη μου, στο καλό, πριν καταφτάσουν οι δικοί μου και γίνουνε κουβέντες», ψέλλισε, τελικά, με την απαλή φωνούλα της. Κι ύστερα πήγε μέσα βιαστικά να ξανασιαχτεί. Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη και είδε το πρόσωπό της να φεγγοβολάει από ευτυχία.

Ο Μανώλης έγινε καπνός, πηδώντας και σιγοσφυρίζοντας στα ρυμίδια (στενά δρομάκια) της Χώρας (πόλης). Έλαμπε από ικανοποίηση, που είχε πάρει επιτέλους το θάρρος να εξομολογηθεί τον ερωτά του στη Φιλιώ. Και που φαινόταν πως κι αυτή δεν ήταν αδιάφορη προς τα αισθήματα του.

Επιστρέφοντας στο σπίτι αφηγήθηκε τα καθέκαστα στην αδερφή του τη Μαργαρίτα, που καλοδέχτηκε το ερωτικό σκίρτημα του μικρού της αδελφού με χαμόγελο:

«Πότε μεγάλωσες κι εσύ, ρε Μανωλάκη, και μπλέχτηκες σε έρωτες!» τον ειρωνεύτηκε χαϊδεύοντας το λαδωμένο του γυαλιστερό μαλλί.

«Θα την παντρευτώ τη Φιλιά, σ' το λέω αδελφή. Θα την κάμω γυναίκα μου μόλις στεφανωθείς εσύ», της τόνισε με σημασία.

«Γιορτή-κοντογιορτή δηλαδή», του απάντησε εκείνη, που βρισκόταν ακόμη σε αναμονή του Γεράσιμου. Κανένα σημάδι δεν σκίαζε την αισιοδοξία της...

Έτσι άρχισε η σχέση του Μανώλη με τη Φιλιά. Συναντιόταν στις ραχούλες κι έκαναν όνειρα για την κοινή ζωή τους. Η Φιλιά ήταν μοναχοκόρη και οι γονείς της θα της έδιναν το πατρικό σπίτι να κατοικήσουν.

«Θα φτιάξω με τα χέρια μου σπίτι για μας, Φιλιά μου», της δήλωσε αναπάντεχα εκείνος. «Δόξα τω Θεώ, ο πατέρας μου έχει στείλει πολλά λεφτά όλ' αυτά τα χρόνια και τα φυλάει η μάνα μου σε χρυσές λίρες. Θα στήσουμε ωραίο σπιτικό να σ' έχω βασίλισσα, καρδιά μου».

Του Μανώλη δεν του άρεσε να βλέπει κρυφά και παράνομα τη Φιλιά του, προπάντων διότι διατηρούσε φιλία με τον αδερφό της το Λευτέρη. Ένιωθε σα ν' ατίμωνε την οικογένειά της, για την οποία έτρεφε βαθύ σεβασμό. Οπότε, πήρε μια μέρα τη Τζαννή, που 'χε φτιάξει καλούδια, γλυκά και κουλούρια, και πήγανε στη Φιλιά να λογοδοθούνε για να μην τους συζητάει όλο το νησί.

Οι Λογοθεταίοι χαρήκανε πολύ που θα 'καναν γαμπρό τους το Μανώλη, γείτονα στους κήπους αλλά και γιο της Τζαννής με τα δολλάρια. Δεν έκρυβαν τη χαρά τους που γρήγορα θα ξέβγαζαν το μοναδικό τους θηλυκό, και μάλιστα χωρίς προίκα – ο γαμπρός δε ζητούσε τίποτε.

Παρατηρήσεις

1. Οι κεντρικοί λογοτεχνικοί χαρακτήρες του κειμένου είναι ο **Μανώλης** και η **Φιλιά**. **Να χαρακτηρίσετε τον έναν απ' αυτούς σε σχέση με τον κοινωνικό του ρόλο ως άνδρα ή γυναίκας**, τα στερεότυπα που τον περιβάλλουν, τις σχέσεις των φύλων. **Να αιτιολογήσετε** τα παραπάνω, κάνοντας τις αντίστοιχες παραπομπές στο κείμενο.

2. *«Του Μανώλη δεν του άρεσε να βλέπει κρυφά και παράνομα τη Φιλιά του, προπάντων διότι διατηρούσε φιλία με τον αδερφό της το Λευτέρη. Ένιωθε σα ν' ατίμωνε την οικογένειά της, για την οποία έτρεφε βαθύ σεβασμό. Οπότε, πήρε μια μέρα τη Τζαννή, που 'χε φτιάξει καλούδια γλυκά και κουλούρια, και πήγανε στη Φιλιά να λογοδοθούνε για να μην τους συζητάει όλο το νησί.»*

3. Τι **συμπεράσματα** μπορούμε να βγάλουμε από το παραπάνω απόσπασμα σχετικά

α) με τη **διαδικασία επισημοποίησης** της σχέσης δύο νέων ανθρώπων με προοπτική το γάμο και

β) με τον **κοινωνικό περίγυρο** της ιστορίας μας;

(Μπορείτε στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε και άλλα στοιχεία του κειμένου και μην ξεχνάτε ότι μιλάμε για μια μικρή κλειστή νησιωτική κοινωνία του 1950).

[Επιλέξτε **μια (1)** από τις ερωτήσεις που ακολουθούν:]

4. Να **αφηγηθείτε το παρακάτω απόσπασμα** από την οπτική γωνία της Φιλώς. Αφηγήτρια γίνεται η Φιλιώ.

Η Φιλιώ έτρεξε στον καθρέφτη και περιποιήθηκε τα μαλλιά της. Έβαλε κοκκινάδι στα χείλη. Ήθελε να φαίνεται όμορφη. Έσιαξε τις καστανές κοτσίδες της να πέφτουν στους ώμους και πήγε ν' ανοίξει την πόρτα. Η καρδούλα της έτρεμε από ερωτική ταραχή, καθώς μάντευε το σκοπό της επίσκεψης του Μανώλη. Ήταν αμήχανη και αναστατωμένη.

«Καλώς τονε», του είπε θαυμάζοντας τα μαύρα ματοτσίνορα και τα πυκνά γυαλιστερά μαλλιά του. Η μυρωδιά της κολόνιας του την αναστάτωσε. «Πέρασε στην αυλή, Μανώλη, κόπιασε, κόπιασε. Ποιος καλός άνεμος, λουπόν σε φέρνει στο σπιτικό μας;» ρώτησε συγκρατημένα η Φιλιώ.

Ο Μανώλης, κυρίαρχος επιτέλους του εαυτού του, πέρασε στην αυλή και έκατσε στον ίσκιο. Εκείνη, κουνιστή και λυγιστή, πήγε μέσα στην κουζίνα να του φτιάξει καφέ απ' τα χεράκια της. Τον έφερε σε μπακιρένιο δίσκο, μέσα σε άσπρο φλιτζάνι με μπόλικο καϊμάκι. Του πρόσφερε και δροσερό νερό από το κιούπι.

«Φιλιώ, είναι καιρός που θέλω να σου εξομολογηθώ, αλλά δεν έβρισκα την ευκαιρία να σε δω μοναχή σου. Έτσι πήρα το θάρρος να 'ρθω σήμερα στο σπίτι σου, ξέροντας πως δε θα 'ταν κανένας. Συγγνώμη για την αποκοτιά μου, μα σ' αγαπάω από χρόνια κι ήθελα να το μάθεις πριν προλάβει να ζητήσει το χέρι σου κάποιος άλλος.

Η Φιλιώ κοκκίνισε από ντροπή που άκουγε τα λόγια της αγάπης τους να διώχνουν μακριά την ησυχία του πρωινού. Έπεφταν σα δροσερές σταγόνες σε ξεραμένη γη. Δεν ήξερε πώς να του απαντήσει. Τη γοήτευε το υγρό, έξυπνο βλέμμα του και η προκοπή του στις δουλειές της αγροτιάς. Ένιωσε να τρέμει σαν το ψάρι. Έδειχνε αδέξια.»

This image shows a full page of blank white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings present.